

Cançons de Nadal

És ben sabut que el nostre cançoner popular reflecteix, amb nombrosos castellanismes, algunes vegades sorprenents, la corrupció del llenguatge pròpia de l'època de la decadència. El cançoner de Nadal participa d'aquest fet, però havent examinat la lletra d'un conjunt de cent cançons —les aplegades pel folklorista Joan Amades en el recull *Les cent millors cançons del Nadal*—, no hi hem sabut trobar, al capdavant, un nombre de castellanismes tan elevat com això —fins i tot inferior al d'alguns textos que encara actualment es donen a l'estampa. Potser cal comptar que es tracta de versions, en algun cas, poc o molt depurades pels recopiladors, o que, si més no, de les diverses versions recollides d'una mateixa cançó —ja se sap que tant en el cançoner com en la rondallística les variants són innombrables—, la que es va triar per a la publicació era la de llenguatge més pur. Vet aquí, doncs, els castellanismes de lèxic més evidents que hem anotat en la nostra lectura: els substantius "contento", "apossento", "hermosura", "apuro", "caldo", "prenda", "arrebol", "bicarri-a", "xaleco", "portent", "regalo", "panyo", "mago", "panal" i "albricies"; els adjectius "dixós", "hermós", "agè", "guapo" i "donós"; els verbs "despedir", "derramar" i "lograr"; i les formes gramaticals "detrás" i "hastas". Hi trobem també dos gal·licismes, "madama" i "zambra" (per *cambra*), segurament d'influència rosellonesa.

El castellanisme més detonant de tots, però, que no hem inclòs en la relació precedent, és "ninye", que apareix en diverses cançons, àdhuc en alguna de llenguatge molt pur, al costat de totes les formes pròpies per a la designació de la mateixa idea: *nen, nín, noi, infant, minyó i xic*, sovint en les seves formes diminutives. La influència de nadales o de textos religiosos castellans hi sembla evident: la forma "ninyo" apareix usada com si fos un nom propi o un títol especial, en algun cas on en el text hi ha una ressonància tan líbresca o oratòria com "el ninyo Emmanuel". En canvi, les formes *Nadal* (en singular) i *nit de Nadal* no presenten cap cas que s'aparti de l'ús tradicional. Avui, ja tots sabem dir *el nen Jesús* o, més literàriament, *l'infant Jesús*, però denominacions tan acastellanades com "els Nadals" i "la Nit bona" (si no és que ens etziben "Nochebuena") semblen ja adquisicions definitives per part de molts catalans amb escassos escrúpols